
A családtagok vagyoni viszonyainak rendszere

a Ptk. tükrében *

Kriston Edit**

---

1. Bevezetés – a család napjainkban

A polgári kor szellemisége és eszméi olyan folyamatokat indítottak be a világ szerte, melyek csak később, a mai modern jogrendszerekben fejtik ki hatásukat. Ez az újfajta gondolkodás természetesen a család megítélését is jelentősen befolyásolta. A történelem folyamán nagyon hosszú ideig a házasság, illetve a törvényen vagy biológiai kapcsolaton alapuló leszármazás jelentette a családi kapcsolatok bázisát. Ez azonban a modern társadalmak vonatkozásában már nem helytálló megállapítás. A polgárosodás, valamint a felvilágosodás eszméinek hatására megerősítésre kerültek az embert megillető alapjogok, melyek közül témám szempontjából kiemelésre érdemes a magánélethez és családi élethez való jog. Ennek modernkori értelmezése azonban jelentősen átalakította a jogi értelemben vett „család” fogalmát és megítélését.

Zlinszky Imre fogalmazta meg azt a ma is helytálló gondolatot, hogy „a családi jog azon jogszabályokat foglalja magába, amelyek a családi kapcsolaton alapuló jogokat és kötelességeket szabályozzák. Azonban ezen jogszabályok nem merítik ki a családi kapcsolatból folyó viszonyok egész tartalmát: mert azok nagy részének tisztán erkölcsi tartalma kizárja a jog általi szabályozást.”¹E megközelítésből levezethető az, hogy a család fogalmának tartalmi megközelítése rendkívül szerteágazó, jogi nézőpontból pedig nem feltétlenül fedhet le minden kapcsolattípust.

Hatályos jogunkban a családi kapcsolatokat a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) Negyedik Könyve, az ún. Családjogi Könyv (a továbbiakban: Csjk.) szabályozza. A Csjk. tartalmazza a házasságra vonatkozó szabályokat, a de facto élettársak meghatározott csoportjára alkalmazandó normaanyagot, illetve részletesen foglalkozik a rokonság és a

---

* AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-2018-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

** Tudományos segédmunkatárs. Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Polgári Jogi Intézeti Tanszék.

¹ ZLINSZKY Imre: *A magyar magánjog mai érvényében*. Franklin Társulat, Budapest, 1902., 771.

gyámság kérdéskörével is. Mindebből arra a következtetésre juthatunk, hogy rendszertani megközelítésben az alábbi személyek közötti viszonyt kell családnak tekintenünk:

- azon felek kapcsolatát, akik egymással házasságot kötöttek,
- azon élettársakat, akik között az élettársi kapcsolat legalább egy éve fennáll és a kapcsolatukból gyermek származik
- azon felek kapcsolatát, akik egymással rokon kapcsolatban állnak
- a kiskorú és a gyám között fennálló kapcsolatot.

A rendszertani megközelítés hibája is abban rejlik, akárcsak a történeti megközelítésnek, hogy nem fed le minden modern társadalmi kapcsolatrendszer szabályozását. Azon személyek ugyanis, akik – a Ptk. kötelmi jogi szabályok között elhelyezett élettársi kapcsolat fogalom² értelmében – élettársi kapcsolatban élnek, ugyanakkor nincs közös gyermekük, nem tartoznak a családjogi szabályozás körébe, ezáltal rendszertani szempontból őket nem tekinthetjük családnak. A jogirodalom azonban eltérő álláspontot is megfogalmaz.³

Hasonlóan sajátos a szabályozása a bejegyzett élettársaknál is, hiszen sem a Csjk., de még a Ptk. sem tartalmaz rájuk vonatkozó normaanyagot. Ennek oka, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat egy külön törvényben⁴ nyer szabályozást, amely azonban a kapcsolódó jogkérdésekben – néhány kivételt rögzítve, de – a házasságra, illetve a házastársakra vonatkozó polgári jogi szabályozásra utal mögöttes jogként.⁵

A családi kapcsolatok rendszere ugyanakkor nem csak az egymással párkapcsolatban élő személyek körét fedi le, hanem természetesen egyéb jogviszonyok is részét kell, hogy képezzék, mint például a szülő-gyermek viszony vagy egyéb rokon kapcsolat. A vagyoni viszonyrendszer ugyanakkor elsősorban a párkapcsolatban együtt élő családtagok között érvényesül markánsan, így jelen tanulmány elsősorban ezen kérdéskörre fókuszál.

2. A családtagok vagyoni viszonyainak történeti fejlődése

A korai magyar magánjogban a családtagok közötti vagyoni viszonyokat kizárólag a házastársak egymás közötti, illetve a házastársak és kívülálló harmadik személyek közötti vagyoni viszonyok jelentették. Az ezen jogviszonyokat szabályozó normák összessége képezte a házassági vagyoni jogot, ami számos egyedi jellegzetességgel

² Ptk. 6:514. § (1) bek.

³ Lásd részletesebben például: HEGEDŰS Andrea: Az élettársi kapcsolat a polgári jogi kodifikáció tükrében. Pólay Elemér Alapítvány, 2010. vagy BARZÓ Tímea: A gyermek érdekének védelmét erősítő családjogi alapelv érvényesülésében felmerülő ellentmondások. *Opuscula Civilia*, 2017/2. http://archiv.akk.uni-nke.hu/uploads/media_items/2017_-evi-8_-szam_opuscula-civilia.original.pdf 2-15.o.; BARZÓ Tímea: A családjog alapelvei és érvényesülésük nehézségei. *Miskolci Jogi Szemle XII. évfolyam*, 2017, Különszám, 37-58 o.

⁴ Ez a törvény a 2009. évi XXIX. törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról (a továbbiakban: Bék. tv.)

⁵ Bék. 3. § (1) bek.

bírt. *Jancsó György* egy sajátos vegyes rendszerként jellemezte a korabeli szabályozást, amelyben a különvagyon és a hozomány intézménye a római jogi dotális rendszerhez, a közszerzemény pedig a germán szerzeményi közösség rendszeréhez hasonlít.⁶ A Csjt. előtti magyar vagyoni jogi szabályozás legfőbb jellemzője a duális szerkezet volt, mert a házastársak vagyoni viszonyát elsősorban a szokásjogi szabályok határozták meg, de nagyon korán megjelentek a vagyoni jogi megállapodások (korabeli elnevezéssel „házassági szerződések”⁷) is. Duálisnak volt minősíthető tekintetben is, hogy a vagyoni jogi szabályok fő bázisát a családjogi normák képezték, ugyanakkor az öröklési jog is jelentősen befolyásolta a vagyoni sorsát. *Grosschmid Béni* – utalva e kettősségre – úgy fogalmazta meg ezt a gondolatot, miszerint „*kétséget nem szenved, hogy a magánjogi organizmusban, ha már ilyen viszonyítást kell tennünk, inkább a családjog képezi az alapot, az öröklési jog pedig a felülépítményt, mintsem fordítva. Mert a rokonsági és házastársi kapcsolatokra vonatkozó intézmények consequentiáinak a levonásában áll igen nagy részben az öröklési jog, úgy hogy ez nagyrésztben semmi egyéb, mint a családi kapcsolatok az érvényesülése a halál utánra a vagyoni.*”⁸ A korabeli házassági vagyoni jog további jellegzetessége volt, hogy a vagyonekülönítés – mint vagyoni jogi rendszer – képezte az alapját,⁹ ami azonban különböző módon érvényesült a társadalmi osztályok differenciáltsága miatt.

A házastársak vagyona a kialakult szabályok és gyakorlat szerint több különböző alkotóelemből tevődött össze. A vagyonekülönítés elve alapján önálló részt képezett a feleség és a férj különvagyona, amit a hitbér, a hozomány és bizonyos társadalmi osztályokban a közszerzemény egészített ki.

1953. január 1-én lépett hatályba a házasságról, családról és gyámságról szóló

⁶ JANCSÓ György: *A magyar házassági vagyoni jog*. Hornyánszky Viktor Könyvnyomdája, Budapest, 1890. 63-64.o.

⁷ KOLOSVÁRY Bálint: *Magánjog*. Studium Kiadása, Budapest, 1927. 342.o.

⁸ GROSSCHMID Béni: *A Házassági jogi törvény I. kötet Általános rész*. Politzer-féle Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1908. 71.o. – A két jogterület a jogirodalomban is összekapcsolódott, számos szerző ugyanis együtt vizsgálta a családjogi és öröklési jogi kérdéseket. Lásd például: HERCZEG Mihály: *Magyar családi és öröklési jog*. Eggenberg-féle Könyvkereskedés, Budapest, 1885.

⁹ A vagyonekülönítést fokozatosan váltotta fel a vagyonösszesítés alapfogalata, melyben a legmeghatározóbb szerepet a közszerzemény játszotta. Nem egységes azonban a jogirodalmi álláspont ebben a tekintetben. Herczeg Mihály szerint a teljes vagyonekülönítés jellemezte a házastársak vagyoni viszonyait és csak a „szeretet, a kölcsönös bizalom és a szellemi fölény elismerése bírja rá az egyik felet arra, hogy a másik (legyen ez aztán a férfi vagy nő) a vagyonekezelés körül irányadó szerepet vigyen. - HERCZEG U.o. 16.o.

Kolosváry és Jancsó azonban emellett foglalt állást, hogy bár a vagyonekülönítés képezte az alapot, mégis megjelent a vagyonösszesítés gondolata is: „*Különvagyonuk tekintetében a házastársak teljesen függetlenek...mert ezt a nagy úrt, mely férj és feleség közt az új életviszony...daczára.. is fennáll, jogunk jótékonyan hidalja át a közszerzemény által. E jogintézményben jogunk közös tulajdonná teszi azt a vagyont, melyhez a házastársak a házasság tartama alatt visszerthes úton jutnak.*” – JANCSÓ U.o. 66.o.

„*A törvényes házassági vagyoni jog intézményei jogunkban a női szabadvagyoni rendszer keretei közé vannak beillesztve, mely rendszernek kiindulási pontja az, hogy a nő a házasságkötéskor már megvolt vagy azután bármi módon szerzett vagyona felett...szabadon rendelkezik. Miután pedig az az elv a közszerzemény tekintetében némi megszorítást szenved: a magyar házassági vagyoni jog vegyes jelleget ölt magára, s a különvagyoni gondolat mellett a vagyoneközösségi gondolatot is érvényesíti.*” – KOLOSVÁRY U.o. 342.o.

1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.). A törvény vagyoni rendelkezéseinek újítása volt, hogy szakított a korábbi szabályozási modellel és törvényes vagyoni rendszerként a házastársi vagyoni közösséget vezette be. A házastársi vagyoni közösség, mint vagyoni rendszer a közszereményhez hasonlóan a szereményi közösségi rendszerek csoportjába tartozik, ugyanakkor nem az értéktöbbleti elvet, hanem a reálszerzés elvét juttatja érvényre.¹⁰ Ennek értelmében a házastársak házasságkötéskor meglévő vagyona és a házasság alatt ingyenesen szerzett vagyona dologi jogilag is elválik a többi vagyonelemtől, amiből következőleg három alvagyoni között kell különbséget tenni: a feleség különvagyona, a férj különvagyona és a közös vagyoni.¹¹

A Csjt. szabályozása és a korábbi rendszer közötti átmenet rendkívül drasztikusan zajlott. Az 1952. évi 23. tvr. (a továbbiakban: Csjt.) 54.§ (1) és (2) bekezdése szerint minden olyan vagyontárgy, ami a Csjt. hatálybalépésekor a házastársak tulajdonában volt a közös vagyonná vált, ami alól csak a Csjt. által különvagyonnaként megjelölt vagyonelemek jelentettek kivételt. Ugyanez vonatkozott a (2) bekezdés értelmében azon házastársakra is, akik a szereményi közösséget szerződésben kizárták.¹² Az ítélezési gyakorlat ebből arra a következtetésre jutott, hogy a Csjt. előtt megszűnt házasságokra a korábbi szabályozást kellett alkalmazni,¹³ aminek a tényleges megvalósítása nem ment ilyen egyszerűen.¹⁴

A Csjt. házassági vagyoni szabályainak további jellemzője volt, hogy a jogalkotó igen kevés rendelkezést iktatott be a normaszövegbe. Hat szakasz foglalta össze a házastársak egymás közötti, valamint külső, harmadik személyekkel szemben fennálló jogviszonyát. Hiányzott ezek közül a vagyoni

¹⁰ KőrösAndrás: A házastársak jogai és kötelezettségei. In: Kőrös András (szerk.): A családjogi kézikönyve. HVG-ORAC, Budapest, 1995. 121. o.

¹¹ A rendszer kialakulásában Pap Tibor szerint nagy szerepe volt a házastársak közötti egyenlőség elismerésének, az osztatlan közös tulajdon alapfogalma ugyanis a házasság erkölcsi és társadalmi elvárásainak is megfelelt. – PAP Tibor: Magyar Családjogi. Tankönyvkiadó, Budapest, 1982. 176. o. Tóthné Fábrián Eszter elvi alapként hasonló gondolatot emelt ki: „a házasság olyan szövetség, melyben a felek egyenrangúak, mindkét fél munkája egyaránt fontos a család szempontjából, és nem mutatható ki, hogy ki milyen vagyoni mértékkel járult hozzá, tevékenysége alapján a házasság fennállása alatt keletkezett vagyonihoz, tehát az a házastársak osztatlan közös tulajdona.” – TÓTHNÉ FÁBRIÁN Eszter: A házassági vagyoni egyes elemeinek áttekintése. Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica, 1999/1-34. szám 395. o.

¹² SZIGLIGETI Viktor: Házassági vagyoni jog. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1959. 19.-21. o.

¹³ KŐRÖSU. o. 121. o.

¹⁴ Petrik Ferenc példaként említi azt az esetet, amikor a férj első házassága a feleség halála miatt 1951-ben megszűnt, később újra házasodott. Mindkét házasságából született gyermek, így öröklési helyzetükre tekintettel fontos előkérdés, hogy a közszereményi rendszernek vagy a házassági vagyoni közösségnek megfelelően ítélandó-e meg a férj vagyona. – PETRIK Ferenc: A családjogi törvény magyarázata. I. kötet, KJK-Kerszöv., Budapest, 1988. 275. o.

Csúri Éva a kárpótlási jegyek példáján keresztül szemlélteti ugyanezt a problémát. Egy ilyen ügyben megállapításra került, hogy „alaptalanul hivatkozik az alperes a felülvizsgálati kérelemben arra, hogy a személyes sérelem elszemélyesítésére tekintettel nyújtott kárpótlási jegy különvagyoni jellegének a meghatározását a Csjt. 28. § (1) bekezdésének a)-d) pontjai kizárólag azért nem tartalmazzák, mert a juttatás alapjául szolgáló sérelem bekövetkezése és ebből következően a juttatás jogcíme a Csjt. hatálybalépése előtt keletkezett, ez a tény pedig a különvagyoni jellegét már önmagában is megalapozná.” – CSÚRI Éva Katalin: A házassági vagyoni jog gyakorlati kérdései. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 23-24. o.

passzív elemeinek jogi sorsa, a házastársak kölcsönös képviseleti jogának rendezése, a közös rendelkezési jog megsértéseinek jogkövetkezményei,¹⁵ az értékváltozások figyelembe vétele, vagy akár az alvagyonok vegyülése miatt keletkező megtérítési igények rendezése.¹⁶ A joghézagokat a bírói gyakorlat töltötte ki tartalommal, így ezekben az években a vagyoni jogi igények rendezésekor a tételes jog és a joggyakorlat együttes alkalmazására került sor.

Az 1970-es évek elején azonban ugrásszerűen növekedett az életszínvonal, megszorodtak a lakásépítések, az üdülőtelkek vásárlása, valamint a különvagyontól közös vagyoni és fordítva történő beruházások. Ezek az események készítették a jogalkotót a Csjt. első nagyobb volumenű módosítására, ami az 1974. évi I. törvényben öltött testet, megváltoztatva az egyes vagyonelemek közös vagyoni vagy a házastársak különvagyoniába való tartozását. Ezt követte az 1986. évi IV. törvény, amely szintén jelentős változásokat eredményezett, dualista szerkezetűvé alakította a házastársak vagyoni viszonyait, ugyanakkor továbbra is a házastársi vagyoni közösséget tartotta fenn törvényes vagyoni jogi rendszerként.¹⁷ A házastársi vagyoni közösség fogalmát *expressis verbis* nem tartalmazta a Csjt., ugyanakkor a jogviszony alanyairól, a létrejöttének feltételeiről és tartalmából egyértelműen levezethetőek voltak a fogalmi elemek.¹⁸ A Csjt. kimondta, hogy „ *a házasság megkötésével a felek között a házassági életközösség idejére házastársi vagyoni közösség keletkezik. Ennek megfelelően a házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség fennállása alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek, ide nem értve azokat a vagyontárgyakat, amelyek valamelyik házastárs különvagyoniához tartoznak.*”¹⁹ A rendelkezés tehát a vagyoni közösség elemeit a házastársak vagyonától dologi jogilag is elkülönített vagyoni közösséget egyesítette, egyfajta speciális „*dologi jogközösséget*”²⁰ létrehozva. E jogközösség további jellemzője volt, hogy a dologi hatályú elválás az életközösség teljes ideje alatt, már a szerzés pillanatától kezdve fennállt.²¹ *Szigligeti* ezen jogi megoldás erősségeként értékelte, – szemben a korábbi közszereleményi rendszerrel – hogy kizárta az egyik házastárs saját különvagyoniában előállt hiány közös vagyoni eredetű pótlását. Ellenkező bizonyításáig ugyanis úgy kellett tekinteni, hogy a különvagyoni feletti rendelkezés idézte elő a hiányt, amiért csak az adott házastárs felelőssége állt fenn, így a közös

¹⁵ Lásd részletesebben: KÖRÖS András: A házastársak közös rendelkezési joga és e jog megsértésének jogkövetkezményei. *Családjog* 2011/2. szám 1.-6.o.

¹⁶ KÖRÖS (1995) 122.o.

¹⁷ Az 1986. évi módosítás a Csjt. kógens szabályainak feloldását idézte elő. Bevezetésre került ugyanis a házassági vagyoni jogi szerződés jogintézménye, abból a célból, hogy a házastársak eltérhessenek a törvényes vagyoni jogi szabályoktól és saját igényeinek megfelelően alakíthassák vagyoni viszonyait.

¹⁸ CSÚRI i.m. 33.o.

¹⁹ Csjt. 27.§ (1) bekezdés - Közlönyállapot

²⁰ SZIGLIGETI i.m. 48.o.

²¹ SZIGLIGETI i.m. 47.o. A joggyakorlat is tovább erősítette a törvényes vagyoni jog szabályrendszerét, amikor kimondta, hogy *a házastársi vagyoni közösség címen történt tulajdonszerzés nem a bíróság ítéletével vagy az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésével, hanem a törvény rendelkezése alapján jön létre.* – P.I.20745/1982. *A bíróságnak nem jogalkotó ítéletet kell hoznia, vagyis nem a bíróság adja tulajdonba a vitatott ingatlan illetőséget, hanem megállapítja, hogy a felet a jogszabálynál fogva illeti meg a tulajdonjog.* – P.II. 20257/1988.

vagyont az nem terhelhette. Ha a hiány a házastárs fel nem róható magatartásának okán állt elő, a felelősség a casusnocetdomino elve miatt szintén nem volt áthárítható a közös vagyona.²²

Az eddigiek alapján megállapítható tehát, hogy a Csjt. hatálybalépésétől kezdődően elsősorban a házastársak vagyoni viszonyaira fókuszált a jogi szabályozás. A joggyakorlatban azonban megjelentek olyan elvi jelentőségű megállapítások, amelyek szakítottak a házasság és a házassági vagyonjog kizárólagosságának eszméjével. A *Legfelsőbb Bíróság 10. számú irányelve* vélelmet állított fel amellet, hogy a házastársak azon ráutaló magatartásából, mely szerint a házasságkötést megelőző élettársi kapcsolatuk alatt szerzett vagyonukat a házassági életközösség alatt is tovább, közösen kezelik és használják, eltérő megállapodás hiányában arra kell következtetni, hogy azt is a közös vagyonuk részévé kívánják tenni.²³ Ennek értelmében a házasságkötést megelőző élettársi kapcsolat vagyonjogilag is összeolvadt a házassági életközösséggel, kiterjesztve rá a jogszabály hatályát. Az irányelvet később hatályon kívül helyezték, ugyanakkor a benne megfogalmazott elvi jelentőségű tételek továbbra is fennmaradtak a joggyakorlatban.²⁴ Kiemelendő azonban, hogy ezen elvi tétel nem volt alkalmazható fordított helyzetben, azaz a házasság megszűnését követő élettársi kapcsolatra nem vonatkozhattak a Csjt.-beli házassági vagyonjogi szabályok.

Első látásra úgy tűnhet, hogy a joggyakorlat fentebb részletezett megállapításai már ekkor is családjogi jogkövetkezményeket fűztek az élettársi kapcsolatok meghatározott típusához. Csúri Éva álláspontja ezzel szemben az, hogy a házasságkötést megelőző élettársi kapcsolatot nem lehetett családjogi jogviszornak tekinteni arra tekintettel, hogy az élettársak vagyoni viszonyainak a szabályozását az 1959-es Ptk. 578/G. § tartalmazta.²⁵ Részben egyetértek ezzel, ugyanakkor úgy vélem, hogy azon élettársi kapcsolatok, amelyeket házasságkötés követett vagyonjogi szempontból a Csjt. hatálya alá tartoztak.

Szintén megoldóni látszott a házassági vagyonjog kizárólagossága a Bék. tv. bevezetésével. E jogszabály ugyanis rögzíti, hogy ha külön törvény másképp nem rendelkezik a házasságra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell a bejegyzett élettársi kapcsolatokra.²⁶ Ennek értelmében pedig a bejegyzett élettársakra teljes egészében ugyanazon vagyonjogi szabályokat kellett alkalmazni, mint a házastársakra.

A Csjt. szabályozása tehát szakított a korábbi vagyonjogi szabályozással bevezetve a házastársi vagyonközösséget, ugyanakkor a korabeli társadalmi és jogi elvárásoknak megfelelően a házasság és a hozzá kapcsolódó vagyonjogi jogkövetkezmények vonatkozásában továbbra is a házastársak, mint családtagok közötti vagyoni viszonyokat favorizálta.

²²SZIGLIGETI i.m. 48-49.o.

²³A Legfelsőbb Bíróság 10. számú irányelve 3. pont

²⁴BAJORYPál: Házassági vagyonjogi kérdések a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában. ActaUniversitatisSzegeciensis: actajuridicaetpolitica, 1993/2-4. szám 7.o.

²⁵CSÚRI i.m. 41.o.

²⁶Bék tv. 3.§ (1) bekezdés

3. A családtagok vagyoni viszonyainak rendszere a Ptk.-ban

A 2014. március 15-én hatályba lépett Ptk. egyik legnagyobb újítása volt a családjogi szabályozás inkorporációja. A jogalkotó nem tartotta szükségesnek a továbbiakban a korábbi szeparált rendszernek megfelelő megoldás fenntartását, inkább beépítette a szabályanyagot a Ptk. rendszerébe. A családjog, mint önálló jogterület sokáig volt elválasztva rendszertanilag a polgári jog egyéb normáitól, ugyanakkor sosem volt vitatott a jogirodalomban, hogy ne lenne a magánjog része.²⁷ A jogalkotó azonban sokáig ragaszkodott a két terület elválasztásához, amelynek legfőbb oka az lehetett, hogy az 1959-es Ptk. elsősorban a felek között fennálló alapvető vagyoni viszonyokat szabályozta, míg a személyi viszonyok csak másodlagos szerephez jutottak. A Csjt. ezzel szemben inkább a személyi viszonyokra helyezte a hangsúlyt (mint például a házasság, a szülő-gyermek viszony) és a családtagok közötti vagyoni viszonyok csupán minimális jogi szabályozást nyertek.²⁸ Ez azonban a Ptk. hatálybalépésével és a családjogi normák inkorporálásával jelentősen megváltozott, melynek legfőbb oka, hogy mind a személyi, mind a vagyoni viszonyok jelentősen átalakultak az elmúlt évtizedekben. Áttekintve a Ptk. rendszerét, megállapítható, hogy a családjogi szabályozás teljes mértékben illeszkedik a szabályozási környezetbe, amit az alábbi indokok is alátámasztanak.

Egyrészt a családtagok közötti jogviszonyok a magánszféra részét képezik, melyben a felek viszonya mellérendelt, a kialakult joganyag pedig jórészt diszpozitív jellegű,²⁹ másrészt a családjogi jogviszonyok szorosan kapcsolódnak más magánjogi jogintézményekhez,³⁰ mint például az öröklési jogviszonyokhoz, ahol szintén a családi kapcsolat képezi a törvényi szabályozás alapját. Emellett a családjogi szabályozás kapcsolódik dologi jog és elsősorban a tulajdonjog kérdésköréhez, hiszen a házastársi vagyonközösségben szereplő közös vagyon is egyfajta speciális jellegű tulajdonközösségnek tekintendő, valamint a vagyoni jogviták alapját is a tulajdoni kérdések tisztázása képezi. A kötelmi joggal való kapcsolódási pontot az teremti meg, hogy a családtagok akár egymással, akár kívülálló személyekkel is köthetnek megállapodásokat vagy kerülhetnek egyéb kötelmi jogviszonyba. Ez utóbbi esetben a családjogi speciális normákon túl a kötelmi jog általános szabályai is követendők és alkalmazandók.

²⁷ Weiss Emília azonban hozzátette, hogy a családjogi jogviszonyok akkor is magánjogi jogviszonynak tekinthetők, ha a korábbi szabályozás nem egészen ezt tükrözte. Itt nem csak a Csjt. és az 1959-es Ptk. elkülönülésére gondolt, hanem arra is, hogy 1959-ig a polgári jog hagyományos jogviszonyai a szokásjogon alapultak, míg ezzel egyidejűleg már írott törvény szabályozta a házassági jogot, illetve a gyámságot. – WEISS Emília: Az új Polgári Törvénykönyv és a családjogi viszonyok szabályozása. Polgári Jogi Kodifikáció 2000/2. szám 4.o.

²⁸ WEISS u.o. 4-5.o.

²⁹ JOBBÁGYI Gábor: Magyar Polgári Jog I. Szent István Társulat, Budapest, 2014. 164.o.

³⁰ FÁBIÁN Ferenc-SZÜRÖSNÉ TAKÁCS Andrea: Előadássorozat a családjog köréből. Patrocínium Kiadó, Budapest, 2016. 14.o.

Barzó Tímea kihangsúlyozza azonban, hogy a családjogi viszonyok számos sajátossága támasztja alá a családjog önálló jogterületként való kezelését is, amelyek a következők:

- a család és a házasság jogintézményénél a jogi előírásokon túlmenően az erkölcsi követelményeknek való megfeleltetés is erőteljesebben érvényesül;
- a családi viszonyok közül sok olyan van, amely kevésbé vagy egyáltalán nem is igényli a jogi beavatkozást, azaz a családtagok magánautonómiája rendkívül széleskörű;
- a családjog körében érvényesülő alanyi jogok többsége természeténél fogva forgalomképtelen, mint például a szülői felügyelet vagy az örökbefogadás;
- a családjogban megjelenő jogosultságok és kötelezettségek tekintetében nincs lehetőség alanycserére;
- bizonyos családjogi jogviszonyok egyéni akarattal történő módosítása vagy megszüntetése korlátozott (például az örökbefogadás), néhány pedig közös akarattal sem szűnhet meg (például a rokonság);
- a családjogi jogviszonyok, még ha hasonlóságot mutatnak is a polgári jog más területeivel, mégis speciális rendezési elvek mentén érvényesülnek. Ilyen például a házastársi vagyontársaság, ami a közös tulajdon speciális alakzata, a házastársak rendelkezési jogának gyakorlása és az ahhoz tapadó felelősség.³¹

Megállapítható mindezek alapján, hogy a Ptk. családjogi normái az egyéb rendelkezésekkel szemben „lexspecialis”-ként viselkednek, amíg az egyéb Ptk-beli szabályok (például a kötelmi jog általános része vagy a dologi jog szabályai) a „lexgeneralis” szerepet töltik be.

A családjogi szabályozás felépítése nem sokat változott a Ptk. hatályba lépésével. Továbbra is megmaradt a joganyag kettőssége, ami abban nyilvánul meg, hogy a családtagok közötti jogviszonyokat két csoportba sorolhatjuk. Az egyikbe tartoznak a családtagok közötti személyi viszonyok, a másikba pedig a családtagok között fennálló vagyoni viszonyok.

A vagyoni viszonyok tekintetében a házastársakra vonatkozó Csjt-beli szabályozásának számos eleme átvételre került, amit a sokéves jogalkalmazói megfontolásokkal, elvekkel egészített ki a jogalkotó. A házastársak vagyoni viszonyainak szerkezete duális felépítésű maradt, a szabályanyagot továbbra is a nagyfokú diszpozitivitás jellemzi. Ennek folyományaként a jogalkotó a felek magánautonómiájának garantálása érdekében a szerződéses vagyonrendezést helyezi előtérbe, illetve tekinti elsődlegesnek, és csupán ennek hiányában teszi kötelezővé a házastársi vagyontársaság szabályainak alkalmazását.³²

A törvényes vagyonjog szabályai tehát csak annyiban érvényesülnek, amennyiben a felek eltérően meg nem állapodnak.

A szabályanyag érdekessége továbbá a vagyonjogi szabályok személyi hatályának kérdésköre. A Ptk. ugyanis a szerződéses és a törvényes vagyonjog tekintetében a házastársak és házastársak kifejezéseket használja. Utóbbi nem

³¹BARZÓ Tímea: A magyar család jogi rendje. Patrocínium Kiadó, Budapest, 2017. 21.o.

³² Ptk. 4:34. § (1) és (2) bekezdés

igényel sok magyarázatot, hiszen a Ptk.-ban a házastárs kifejezés a 4:5.§-ának megfelelően házasságot kötött személyek körét jelenti. Ahogy azonban már korábban is említettem, 2009-ben született meg és azóta is hatályban van a Bék. tv., amely a bejegyzett élettársi kapcsolat joghatásait rendezi. E jogszabály tartalmazza a kapcsolathoz fűződő következményeket, a Ptk. azonban nem nevezi meg egyetlen családjogi rendelkezésében sem a bejegyzett élettársi kapcsolatot, vagy annak jogkövetkezményeit.³³ A Bék. tv. 3.§ (1) bekezdése mégis kapcsolatot teremt a két jogszabály között azzal, hogy Bék. tv. utalószabályai³⁴ következtében a bejegyzett élettársi kapcsolat joghatásai – néhány kivételtől eltekintve – megegyeznek a házasság jogkövetkezményeivel. Ezzel megítélésem szerint a bejegyzett élettársi kapcsolat is elfoglalja helyét a családjogi (és természetesen egyéb polgári jogi) jogviszonyokban, amiből pedig egyértelműen következik, hogy a bejegyzett élettársak vagyoni viszonyaikat szintén rendezhetik szabad megállapodás útján, míg ennek hiányában törvényes vagyonszövetségüket a házastársi vagyonszövetséggel teljes mértékben megegyező bejegyzett élettársi vagyonszövetség képezi.

A házassági vagyonszövetség (és az előbbiekre tekintettel a bejegyzett élettársi vagyonszövetség) szabályaira vonatkozó személyi hatály másik elemét a házasságkötés (vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése) előtt álló párok képezik. A Ptk. 4:35. § (1) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a törvényes vagyonszövetségi rendszer az életközösség kezdetével hatályosul akkor is, ha a házastársak (vagy bejegyzett élettársak) a házasságkötést (vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését) megelőzően élettársként éltek együtt. Ez a rendelkezés a Csjt.-hez tartozó bírói gyakorlat által kimunkált elv átültetése a jogszabályokba,³⁵ ami az életközösség megkezdéséhez és nem a házasságkötéshez vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítéséhez köti a vagyonszövetségi rendelkezések alkalmazhatóságát. Az életközösség ismérveit a törvény nem határozza meg, ennek az értelmezése teljes egészében a joggyakorlatból vezethető le. Az életközösség *„lélektani, erkölcsi és vagyoni összetevőkből áll, amibe általában véve beletartozik a közös háztartás, a közös gazdálkodás és a bensőséges, emocionális alapú viszony az érintettek között”*.³⁶ Amennyiben az életközösség kezdete nem állapítható meg, úgy a Ptk. 4:35. § (1) bekezdés második fordulata rögzíti, hogy a házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttével az életközösség létrejöttét is vélelmezni kell.

Amennyiben az érintettek között a házasságkötés vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése az életközösség megkezdését követően elmarad, úgy a kialakult jogviszony a de facto élettársi kapcsolat szabályai alapján ítélendő meg. A Ptk. a hatálybalépésével nem csak megtartotta, de ki is bővítette a de facto élettársakra vonatkozó normaanyagot. Ahogy arról már volt szó, a de facto élettársi kapcsolat rendszertanilag nem képezi a családjogi szabályozás részét, kizárólag

³³ BARZÓ i.m. 259.o.

³⁴ Bék. tv. 3.§ (1)-(6) bekezdés

³⁵ lásd a Legfelső Bíróság 10. számú irányelve tekintetében kifejtetteket korábban

³⁶ A házassági életközösséget fennállóknak kell tekinteni, ha a házastársak közt az érzelmi, szexuális kapcsolat és a gazdasági együttműködés megvalósul, de egyikük áttelepüléséig nem laknak együtt. – BH 2003.323. Nem szűnik meg a házassági életközösség, amíg a felek között az érzelmi és gazdasági kapcsolat – egyikük házasságon kívüli viszonya ellenére – fennmarad. – BH 2009.181.

néhány többletfeltétel teljesülése esetén fűződhetnek hozzá családjogi joghatások.³⁷ Az élettársak között fennálló vagyoni viszonyok szabályozását – tekintet nélkül a többletfeltételekre vagy azok hiányára – egységesen a Ptk. Kötelmi Jogi Könyve tartalmazza, azaz ezek a vagyoni viszonyok az eddigiektől eltérően nem rendelkeznek családjogi sajátosságokkal. Ez az állítás nézőpontom szerint rendszertanilag ugyan helytálló lehet, ugyanakkor a normaszöveg vizsgálatával és értelmezésével más következtetésre juthatunk. A de facto élettársak vagyoni jogát szabályozó normák ugyanis – szerkezetüket és részben tartalmukat tekintve – nagyfokú hasonlóságot mutatnak a házastársak és bejegyzett élettársak normaanyagával. Az első szembetűnő hasonlóság, hogy a de facto élettársak vagyoni jogi szabályai szintén dualista szerkezetűek. A Ptk. a diszpozitivitást érvényre juttatva megteremti annak lehetőségét, hogy a de facto élettársak egymás közötti vagyoni viszonyait az életközösségük időtartamára szerződéssel rendezzék.³⁸ Ennek hiányában az egymással szemben fennálló, illetve külső harmadik személyekkel szembeni vagyoni jogviszonyukat a Ptk. 6: 516. §-a rendezi, amit élettársi törvényes vagyoni jognak nevez a kommentárirodalom.

A normaanyag tartalmi és nyelvtani értelmezése is arra enged következtetni, hogy a jogalkotó célja az volt a joganyag kidolgozása során, hogy a hagyományos kötelmi jogviszonyoktól eltérő és inkább a családjogi szabályozáshoz közelebb álló normarendszert alakítson ki. Ezt támasztja alá, hogy a de facto élettársak vagyoni viszonyait rendező normaanyag nagyon rövid, tömör és rengeteg utaló szabályt tartalmaz, ami a házastársak esetén alkalmazandó részletszabályok követését írja elő esetükben is.³⁹

Az érvelésem további alátámasztásaként utalnék még a de facto élettársak Ptk. előtti vagyoni jogi szabályozására. A de facto élettársak közötti vagyoni viszonyokat az 1959-es Ptk. tartalmazta korábban, így természetesen a bíróságok is úgy foglaltak állást, hogy a házasság és az élettársi kapcsolat között elvi különbségek vannak, aminek következtében a Csjt. 27. §-a még „*joghasonzerűség*”⁴⁰ esetén (analógia útján) sem foghat helyt élettársak vonatkozásában, esetükben ugyanis a kiterjesztő jogalkalmazást a jogviszony eltérő természete és jellege nem tűri meg. Ez helytálló megállapítás a szabályok elhelyezését tekintve, ugyanakkor mégis megfigyelhetőek hasonlóságok. Az élettársak között ugyanis akkoriban szintén egy szerzeményi közösséget megvalósító vagyoni jogi rendszer érvényesült, ami bár részleteiben számos ponton eltért a Csjt. 27. §-beli szabályozásától,⁴¹ mégis hasonló elvi alapokkal rendelkezett. Az élettársak között ugyanis az együttélés ideje alatt ugyanolyan dologi hatályú szerzés történt, akárcsak a házastársak esetében. Álláspontom szerint a hatályos normaanyag tartalmának elemzése alátámasztja azt, hogy a de facto élettársak vagyoni viszonyai – bár a kötelmi jogi könyvben

³⁷ BARZÓ i.m. 265.o.

³⁸ Ptk. 6:515. § (1) bekezdés

³⁹ Ptk. 6:515. § (2)-(4) bekezdés, Ptk. 6:516. § (4) bekezdés

Itt hívnám fel a figyelmet ismételtelen arra is, hogy a Ptk. megalkotása és előkészítése során szinte az utolsó pillanatig a családjogi szabályozás körében kívánták elhelyezni a de facto élettársi szabályozást. Erre utal többek között az utalószabályok alkalmazása is.

⁴⁰ Csúri (2006) 46-47.o.

⁴¹ Lásd részletesebben Csúri (2006) 47-48.o.

találhatóak – mégis a családjog alanyai (azaz az egyes családtagok) közötti vagyoni viszonyok szerves részét képezik.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a Ptk. szabályozási környezetében a családjogi jogalanyok (egyed családtagok) közötti vagyoni viszonyok három nagy csoportját különíthetjük el:

- 1) a házastársak egymás közötti és kifelé harmadik személyekkel szemben fennálló házassági vagyoni jogot,
- 2) a bejegyzett élettársi kapcsolatban élő személyek közötti, illetve ezen személyek külső harmadik felekkel szemben érvényesülő bejegyzett élettársi vagyoni jogot,
- 3) a de facto élettársi kapcsolatban élő személyek egymás közötti, valamint külső harmadik személyekkel szemben fennálló de facto élettársi vagyoni jogot.

4. Konklúzió - A családi vagyoni jog fogalma

Az előző fejezetben bemutatott felosztást összevetve a család fogalmával leegyszerűsítve az a megállapítás tehető, hogy a családi vagyoni jog a családjogi jogalanyok (egyed családtagok) közötti vagyoni jogok rendezését jelenti. Mindenképpen egy speciális jogviszonyról van szó, amelynek elemei az előzőekben felvázolt rendszer jellegzetességeihez igazodnak. Tekintettel arra, hogy a jogilag szabályozott párkapcsolati formák közül a házasság a legrégebben kodifikált forma, ezért a házassági vagyoni jog a legkidolgozottabb jogterület a családi vagyoni jogban, így az elemzés és a fogalomalkotás kiindulópontját is ennek kell képeznie.

Szigligeti Viktor megközelítésében házassági vagyoni jog alatt azokat a jogszabályokat „szokás összefoglalni, amelyek a házastársaknak egyfelől egymással, másfelől harmadik személyekkel szemben fennálló vagyoni viszonyait szabályozzák, mégpedig nemcsak a házasság fennállásának időtartamára, hanem a házasság megszűnésének esetére is.”⁴² *Kolosváry Bálint* szerint a házassági vagyoni jog olyan jogszabályokat foglal magában, melyek a házastársaknak egymással és a házasságon kívül álló (harmadik) személyekkel szemben való vagyoni viszonyai felől rendelkeznek „még pedig nem csak arra az időre a míg a házasság fennáll, hanem a házasság felbontásának esetére is.”⁴³

Hasonlóképp vélekedik *Petrik Ferenc* is, aki szerint a házassági vagyoni jog azoknak a jogszabályoknak az összessége, amelyek a házastársak egyfelől egymás közötti, másrészt kifelé – harmadik személyekkel szemben – fennálló vagyoni viszonyait szabályozzák mind a házasság időtartamára, mind pedig a házasság megszűnésének esetére.⁴⁴

Bármely fogalmi megközelítést is vizsgáljuk meg, megállapítható, hogy a definíciók mindegyike azonos elemekből épül fel, amelyek a következők:

⁴² SZIGLIGETI i.m. 5.o.

⁴³ KOLOSVÁRYBÁLINT: Házassági vagyoni jog. Grill Károly Cs. És Kir. Udv. Könyvkereskedése, 1898. 5.o.

⁴⁴ PETRIK i.m. 271.o.

- 1) A vagyonjog az adott időszakban fennálló jogviszonyokat rendező, elkülönített *normaanyag összessége*.
- 2) A *jogviszony alanyainak* tisztázása, azaz, hogy a jogviszony mely jogalanyok között fejt ki joghatást.
- 3) A jogviszony *tárgya*, ami egyértelműen a *vagyonjogi viszonyokat* foglalja magában.
- 4) A jogviszonyok időbeli hatálya, azaz mettől-meddig kell fennállnia a jogalanyok között az adott jogviszonynak ahhoz, hogy a vagyonjogi szabályozás érvényesülhessen.

E négy kérdéskör elemzése és tisztázása vezet el ahhoz, hogy a modern társadalmi viszonyokhoz igazodó *családi vagyonjog fogalma* meghatározható legyen.

Az 1) pont nem igényel álláspontom szerint részletes magyarázatot, hiszen valamennyi jogilag elismert párkapcsolati forma rendelkezik a vagyoni viszonyokat szabályozó speciális normaanyaggal⁴⁵ a Ptk.-n belül. Szintén valamennyi formára igaz, hogy a jogalkotó a felek magánautonómiáját helyezi előtérbe, kiindulva abból az elvi megállapításból, hogy a párkapcsolati forma megválasztása a felek szabad, önkéntes és befolyásmentes akaratelhatározásán alapszik, így a vagyoni jogkövetkezményeiknek is elsősorban a választásuk szerint kell alakulnia.⁴⁶ Ebből adódóan valamennyi esetben a felek általi szerződéses jogrendezést helyezi előtérbe a jogalkotó és csak ennek hiányában kerülnek alkalmazásra a szintén valamennyi esetben meglévő törvényes vagyonjog szabályai. *A családi vagyonjog tehát a Ptk.-n belüli, elkülönített jogszabályok összessége.*

A 2) pont a *jogviszony alanyainak* tisztázását követeli meg. Vitathatatlan, hogy bármely párkapcsolati formáról is legyen szó, a joghatásoknak két iránya lehet. Az egyik a befelé, a párkapcsolatban élő felek belső jogviszonyában ható irány, aminek tipikus megjelenési formája az érintettek közötti tulajdonjogi és hozzá kapcsolódó egyéb jogi kérdések tisztázása. Ezen túlmenően azonban szintén gyakori a belső jogviszonyban ható kötelmi jogi jogviszonyok fennállása is.⁴⁷ A jogviszony alanyai azonban lehetnek kívülálló, harmadik személyek is, hiszen a családtagok is jelentős szereplői az üzleti életnek, így akár együttesen, akár külön-külön részt vesznek ilyen jogviszonyokban. A részvételük azonban a családi vagyonjog körében tisztázandó jogkérdés. Mindezek alapján tehát *a családi vagyonjog személyi hatálya kiterjedhet a családjogi jogalanyok (egyres családtagok) közötti belső jogviszonyra, illetve a családjogi jogalanyok (egyres családtagok) és harmadik személyek között fennálló külső jogviszonyokra egyaránt.*

A 3) pont a *jogviszony tárgyát* jelöli meg, ami szintén valamennyi családi kapcsolat vonatkozásában értelmezhető fogalmi elem. A vagyonjogi jogviszonyok ugyanis valamennyi a 2) pont kapcsán értelmezett jogalany vonatkozásában létrejöhetnek és álláspontom szerint ezek a jogviták igénylik is a hagyományos

⁴⁵ Legyen szó akár a szerződéses vagyonjog, akár a törvényes vagyonjog kérdésköréről, helytálló a megállapítás.

⁴⁶ KÖRÖS András: A családjog jövője: Az új Ptk. Családjogi könyve – a 2013. évi V. törvény és a Szakértői Javaslat összevetése; Első rész: Alapelvek, Házasság, Élettársi kapcsolat; Családi Jog 2013/3. szám 81.o.

⁴⁷ Ilyen például, ha a házastársak, élettársak egymással szemben ajándékoznak, kölcsönszerződést kötnek stb.

értelemben vett dologi és kötelmi jogi szabályoktól való megkülönböztetést. Ebből adódóan – bár a de facto élettársak vagyoni viszonyai a kötelmi jogi könyvben kerültek rendezésre, mégis – egységként kell kezelni ezeket a jogviszonyokat. Ennek értelmében *a családi vagyonjog mind a családjogi jogalanyok (családtagok) belső jogviszonyában, mind a harmadik személyekkel szemben fennálló külső jogviszonyában a vagyonjogi jogviszonyok rendezését szolgálja.*

A 4) pont, az *időbeli hatály* tisztázása összetettebb az eddigieknél, éppen ezért vizsgálata részletesebb elemzést igényel. A házassági vagyonjog esetében egyértelműek a korábbi jogirodalmi álláspontok, miszerint a házasság fennállásának idejére és a házasság megszűnésének esetére vonatkozó szabályanyag képezi az időbeli hatályt. Erre azonban rácsófol némileg a Csjt. korábbi bírói gyakorlata, illetve a Ptk. 4:35. § (1) bekezdése, ami az életközösség fennállásának idejére jelöli meg a vagyonjogi szabályok alkalmazhatóságát. Ebbe ugyanis beletartozik a házasságkötést vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését megelőző élettársi együttélés is, amennyiben azt házasságkötés vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése követi. Mindazonáltal a de facto élettársi kapcsolat fogalmi elemeiből is levezethető az életközösség, hiszen a jogalkotó a 6:514. §-ban kifejezetten nevesíti a de facto élettársak közötti életközösséget, mint a felek közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben megvalósuló együttélését. Ez a meghatározás számos elemében egyezést mutat a házassági életközösség bírói gyakorlat által kimunkált meghatározásával. Ezek alapján tehát egyértelmű, hogy bármely jogilag szabályozott családi kapcsolatról (párkapcsolatról) legyen is szó, a vagyonjogi szabályok időbeli hatályának kezdő időpontja az életközösség megkezdésével azonosítható.

Mindebből logikusan következne, hogy az életközösség megszűnése jelentené az időbeli hatály végét. Ez azonban már nem ilyen egyértelmű valamennyi jogilag szabályozott párkapcsolat, mint családi kapcsolat tekintetében. A házasság és vele együtt a bejegyzett élettársi kapcsolat vagyonjogi joghatásai ugyanis nem érnek véget az életközösség megszűnésével. Az egyértelmű, hogy a házastársi (és a bejegyzett élettársi) vagyonközösség az életközösség végleges megszűnésével maga is megszűnik,⁴⁸ ami azt eredményezi, hogy a felek között a továbbiakban nem érvényesül a közös szerzés vélelme. Ez alapján minden, amit az életközösség megszűnése után szereznek a felek, az a polgári jogi értelemben vett közös vagy kizárólagos tulajdonukba kerül, a tartozások pedig azt a felet fogják terhelni, aki a kötelezettséget vállalta. Ebből adódóan a vagyonközösség megszűnését követően szerzett vagyonnal önállóan rendelkeznek, szabadon köthetnek szerződéseket és egymás ügyleteiért a továbbiakban nem felelnek.⁴⁹ Ez alól egyetlen eset jelent kivételt, méghozzá a vagyonközösség fennállása alatt megszerzett és közös vagyont képező vagyonelemek feletti kezelési és rendelkezési jog gyakorlása, amire a házassági (és bejegyzett élettársi) vagyonjog speciális szabályai vonatkoznak.⁵⁰ A speciális rendelkezések ennek megfelelően kitalják az időbeli hatály végpontját, ami nem lesz más, mint a házasság (vagy bejegyzett élettársi kapcsolat) végleges

⁴⁸ BARZÓ i.m. 154.o.

⁴⁹ CSÚRIÉVA: Házassági vagyonjog az új Ptk-ban. Opten Kiadó, Budapest, 2016. 199.o

⁵⁰ Ptk. 4:47. §

és teljes megszűnése, azaz amikor a felek között a közös vagyon megosztása is megtörténik. A de facto élettársi kapcsolat esetében is hasonló a helyzet, maga a kapcsolat és a hozzá kapcsolódó vagyoni joghatások az életközösség megszűnésével érnek véget, a felek között létrejött vagyonszaporulat és annak megosztása azonban már problémákat vet fel. Az ugyanis egyértelmű, hogy a felek önálló vagyonszerzők⁵¹ az együttélésük alatt, amiből egyértelműen következik az önálló, szabad rendelkezési jog gyakorlása.⁵² A problémát az élettársak között létrejövő vagyonszaporulat képezi. Nincs ugyanis speciális szabály az élettársi kapcsolat megszűnése és a vagyonszaporulat megosztása közötti időszakra, amiből az következik, hogy az életközösség megszűnése az élettársi vagyoni jog szabályainak alkalmazhatóságát is egyértelműen megszünteti. Az eddig leírtakat azonban jelentősen befolyásolhatja a családjogi jogalanyok közötti vagyoni megállapodások időbeli hatálya, a felek közötti vagyoni szerződésekben ugyanis a rendelkezések időbeli alkalmazhatóságát főszabály szerint szabadon állapíthatják meg a felek.⁵³

Mindebből az következik, hogy a családi vagyoni jog időbeli hatályát – a családtagok eltérő rendelkezésének hiányában – a családjogi jogalanyok között fennálló életközösség ideje, valamint a családjogi kapcsolat végleges megszűnése képezi. Az általam felvetett négy fogalmi elem és a hozzá fűzött részletes elemzés egyértelművé teszi, hogy a családjogi jogalanyok közötti vagyoni viszonyok nem korlátozódhatnak ma már kizárólagosan a házassági vagyoni jog tárgykörére, annál egy sokkal bővebb jogviszonyrendszert ölelnek fel. Az előzőekben kifejtettek tekintettel a családi vagyoni jog álláspontom szerint a következő definícióval azonosítható: a családi vagyoni jog azon normák összessége, ami a családjogi jogalanyok egymás közötti, valamint harmadik személyekkel szemben fennálló vagyoni viszonyait rendezi – a felek eltérő rendelkezésének hiányában – az életközösség fennállása és a kapcsolat végleges megszűnésének esetére.

---

⁵¹ Ptk. 6:516. §

⁵² BARZÓ Tímea - KRISTON Edit: Gondolatok a közszerzeményi rendszerben rejlő ellentmondásokról. Miskolci jogi Szemle 2018/1. szám 31.-34.o.

⁵³ Csúri (2016) 326.o.